

Motion till riksdagen 2008/09:Ju365

av **Ingemar Vänerlöv (kd)**

Länsrätten i Vänersborg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny förvaltningsrättsorganisation tar intryck av slutsatserna i Ansvarskommitténs betänkande och följer regionernas geografiska gränser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Trollhättan även fortsättningsvis ska tillhöra den organisation som planeras i Västra Götalandsregionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vänersborg ska kvarstå som lokaliseringsort för förvaltningsdomstol i Västra Götalandsregionen.

Motivering

Domstolsverket har på regeringens uppdrag utrett länsrättsorganisationen och lämnat förslag till en ny organisation med färre och större Domstolar samt föreslagit deras geografiska placering. Vid utformningen av förslaget har Domstolsverket även haft att beakta hur en ny allmän forumregel, som utgår från var medborgarna "finns", skulle påverka en ny organisation.

I Västra Götalandsregionen finns tre länsrätter, Göteborg, Vänersborg och Mariestad. Utredningen föreslår att endast länsrätten i Göteborg ska bli kvar.

För några år sedan, då den yttre tingsrättsorganisationen omstöptes, ville Domstolsverkets speciella utredare att den relativt stora tingsrätten i Vänersborg skulle läggas samman med den betydligt mindre tingsrätten i Trollhättan. Men Domstolsverket tänkte annorlunda och gav utredaren tilläggsdirektiv i akt och mening att få ett annat resultat. Utredaren stod emellertid på sig och ändrade inte sin utredning. När utredningen sedan skulle ut på remiss skickade Domstolsverket med ett följbrev där man körde över sin utredare och förklarade hur man ville ha det. Där förordade Domstolsverket Vänersborg

Fel! Okänt namn på

framför Trollhättan bl.a. av det skälet att länsrätten fanns i Vänersborg och samordningsvinster förväntades göras mellan tingsrätt och länsrätt. Lite märkligt verkar det nu som om dylika tankar, åtminstone för närvarande, är lagda på is.

Ansvarskommittén har tydligt slagit fast behovet av att statens myndigheter anpassar sin regionala organisation efter de nya regionerna. I Västra Götaland har vi sedan 1998 en ny länsindelning och från 1999 Västra Götalandsregionen. Den kommunala samverkan har också funnit nya former i länet genom fyra delområden – Göteborgsregionen, Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal – samt en paraplyorganisation Västkom. De regionala och flera av de statliga verksamheterna har också anpassat sin organisation efter detta. I Västra Götaland byggs också en infrastruktur som möjliggör dels för verksamheter att effektivt kunna samverka, dels för medborgarna att på kort tid kunna nå olika centra och service. För att lyckas med detta förutsätts att även statliga myndigheter har förståelse för olika samband och tar hänsyn till detta när förslag om organisationsförändringar ska väckas. Detta överensstämmer för övrigt med resonemangen i Ansvarskommitténs betänkande.

I direktiven till Domstolverkets utredning ingår att beakta Ansvarskommitténs förslag. Någon analys av hur en framtida länsrättsorganisation påverkas av Ansvarskommitténs förslag görs emellertid inte. Istället menar Domstolverket att ”spekulationer om en eventuell framtida länsorganisation inte bör styra våra förslag”. Men just på grund av osäkerheten om den framtida läns- och regionkommunindelningen är det olämpligt att nu genomföra en så genomgripande förändring av länsrättsorganisationen som utredningen föreslår.

Utredningen pekar på möjligheten av att använda videoteknik för att minska konsekvenserna av längre avstånd mellan domstolarna. Det är riktigt att man i vissa fall med god effekt kan använda videoteknik när parterna eller andra som ska uppträda inför domstolen har alltför långa resor. Det är också riktigt att andelen muntliga förhandlingar i förvaltningsdomstolarna inte är särskilt hög.

När det gäller psykiatrimålen finns dock vissa tveksamheter. Här rör det sig om människor med svag egen förmåga att ta till vara sina rättigheter. Domstolsprövningen av tvångsåtgärder mot dem ska säkerställa deras rättssäkerhet. I många fall är det svårt sjuka människor där det är mycket vanligt med både röst- och synhallucinationer. Det skulle i dessa fall vara mycket svårt, och i många fall direkt skadligt, för dem att delta i förhandlingar genom videomedverkan. En medverkan genom videoteknik förutsätter dessutom frivillighet. Det torde vara svårt att få reella samtycken till sådan medverkan. Här spelar Europakonventionens krav på en rättvis rättegång in, och frågan borde utredas närmare.

Eftersom man kan anta att det vid varje förhandlingsdag finns åtminstone en patient som inte kan delta genom videokonferens innebär det att domstolen likväl måste hålla förhandlingen på sjukhus. Genom samverkan med näraliggande allmän domstol kan man måhända i vissa fall lösa problemen med de långa avstånden. Så länge måltypen ska avgöras av förvaltningsdomstol kan dock inte domstolsorganisationen bygga på detta. Med förslaget kommer

således en inte obetydlig effektivitetsförlust att göras genom de ökade reseavstånden.

Motsvarande tveksamheter till videoanvändning finns i svårare mål rörande omhändertagande av barn, unga eller missbrukare. Där kan en personlig närvaro i rättsalen öka möjligheten att bedöma trovärdigheten i invändningar som rests mot tvångsätgärderna.

Vänersborgs länsrätt hade år 2007 cirka 530 mål rörande psykiatrisk tvångsvård. Merparten avgjordes vid två sjukhus i Vänersborg och Trollhättan. Sjukhusen tillhör samma region och har ett långtgående samarbete. Förhandlingar hålls varje vecka i Vänersborg, Trollhättan och Borås.

Tillsammans med Länsrätten i Mariestad har Länsrätten i Vänersborg knappt 900 mål om psykiatrisk tvångsvård, dvs. betydligt fler mål än övriga länsrätter med undantag av de tre största länsrätterna och Länsrätten i Södermanland. I Vänersborg byggs också för närvarande ett nytt sjukhus för rättspsykiatrisk vård.

I den promemoria som föregick utredningen, avsnitt 2.7, framgår att Domstolsverket strävar efter att inte utan ”starka motstående skäl” bryta de nuvarande länsgränserna. Trots detta föreslår Domstolsverket att Trollhättan, som idag utgör del av Länsrätten i Vänersborgs domkrets, samt hela Länsrätten i Mariestads domkrets överförs till det som föreslås bli Förvaltningsrätten i Jönköping. Det betyder att de naturliga kommunikationsstråk som finns inom Västra Götaland bryts och att avstånden ökar till den statliga servicen, vilket från ett medborgarperspektiv är direkt negativt. En saklig analys som underbygger detta förslag saknas i utredningen. Därför är det rimligt att ta avstånd från detta förslag och samtidigt hävda att Trollhättan ska tillhöra en förvaltningsrätt som följer Västra Götalands gränser.

Länsrätten i Vänersborg bör vara kvar. Länsrätten där har drygt 35 anställda, varav sex ordinarie domare och en fiskal. Länsrätten arbetar i huvudsak specialiserat vad gäller skattemål och socialförsäkringsmål. Länsrätten i Vänersborg har en domkrets som omfattar gamla Älvsborgs län med 19 kommuner. Domkretsen sträcker sig från Dalsland, med Åmål längs i norr ner mot Lerums och Marks kommuner i söder. Sydöst finns Ulricehamn och Tranemo. Domkretsen omfattar också Borås.

Endast en länsrätt för hela länet/regionen, vilket utredningen föreslår, är orealistiskt framförlagt med tanke på de geografiska avstånden och den stora befolkningen. Många av de ärenden som handläggs på länsrätterna berör medborgare med sociala och/eller ekonomiska problem. Därmed skulle utredningens förslag som innebär försämrad tillgänglighet, ur ett medborgarperspektiv, också få en försämrad rättssäkerhet.

Länsrätten i Vänersborg har idag en effektiv verksamhet utifrån sina förutsättningar, vilket bl.a. framgår av bilaga 7 i Länsrättsutredningen, angående styckkostnader för viktade mål, där Vänersborg kommer på sjätte plats bland landets 23 länsrätter. Vidare är Vänersborgs länsrätt den största av de länsrätter som föreslås försvinna, vilket borde innebära goda möjligheter till en ökning istället för en nedläggning.

Fel! Okänt namn på

Ur ett medborgarperspektiv ligger också Vänersborg centralt placerad om man till Vänersborgs domkrets skulle föra de övriga kommuner som tillhör Västra Götaland och som nu förs till Jönköping.

I utredningen framhålls att rekryteringsläget kan vara sämre i de mindre länsrätterna belägna i orter med vikande arbetsmarknad och få utbildningsinstitutioner. Det bör betonas att i Vänersborg finns både tingsrätt, fastighetsdomstol och miljödomstol. Enligt Domstolsverket klassas idag Vänersborgs tingsrätt som stor. Där finns åtta domare i den allmänna tingsrätten samt sammanlagt sex domare i miljödomstolen och fastighetsdomstolen. Vidare finns där fem miljö- och fastighetsråd, vilka är att betrakta som tekniska domare. I Vänersborg finns dessutom länsstyrelse samt Västra Götalandsregionens juridiska avdelning. Vänersborg är regionhuvudstad i Västra Götalandsregionen. Det innebär att i staden finns en relativt stor lokal arbetsmarknad för jurister samt för administrativ personal. Vidare finns säkerligen, som utredningen pekar på, möjlighet att samordna administrativ verksamhet och kompetensutveckling hos tingsrätten och förvaltningsdomstolen.

Länsrätten i Vänersborg tillhör samma arbetsmarknad som Göteborg och har därmed aldrig haft rekryteringsproblem vare sig när det gäller domare, föredragande och notarier eller när det gäller övrig personal.

Göteborg har bl.a. juristutbildning och domarutbildning vid Kammarrätten i Göteborg och Hovrätten över Västra Sverige. Det finns därför en god rekryteringsbas för Länsrätten i Vänersborg. Utbyggnaden av Högskolan i Vänersborg/Trollhättan, som redan idag har cirka 10 000 studenter, ger ytterligare underlag för rekrytering. I Vänersborg med omnejd finns också stora arbetsgivare, t.ex. inom bilindustrin och även andra statliga arbetsgivare.

När det gäller kommunikationerna är dessa riktade mot Göteborg. Det tar cirka en timme med tåg mellan orterna. När järnvägsutbyggnaden är klar kommer restiden att förkortas väsentligt, cirka trettio minuter från Trollhättan. Vidare byggs Europaväg 45 ut. Regionen räknar därför med en stor inflyttning.

Av de anställda vid Länsrätten i Vänersborg bor en domare i Göteborg, liksom även en föredragande och flera notarier. Ytterligare bor en domare i Ljungskile, en i Stenungsund och en i Trollhättan. Samtliga domstolssekreterare bor i eller i närheten av Vänersborg.

Slutsatsen är att det finns en bärkraft för en länsrätt i Vänersborg.

Stockholm den 6 oktober 2008

Ingemar Vänerlöv (kd)